

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XIV. De mundi fallacijs, & qualiter eas fides cor expurgando detegat
ac dispellat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

Bcc. 3. Non minus notatum dignum est, sacram Scripturam variis ac diversis operibus, gratiam Justificationis soleat attribuere: hinc de elemosyna legimus: *Ignem ardorem exinguere aqua, & elemosyna resipit peccatum.* De timore Domini: *Timor Domini: fons vita.* Et alibi: *Timor Domini expellit peccatum.* De spe: *Qui vero sperat in Dominus, sanabitur;* ut intelligamus, singula quidem plurimum juvare, sed nequam sine aliorum consilio, ad promerendam justificationis gratiam sufficere.

Bcc. 14. Ecl. 1. Piv. 10. Hebr. 11. Denique, si diligenter, quæ de Fide in Scriptura sacra dicuntur, expenderimus, reperiens eam, tanquam virtutem universalem ceterarum virtutum a cibis indignari, ut ample patet in *Epistola ad Hebreos*, ubi Apostolus admirabilia opera Sanctorum Fidei perpetrata enumerans, aliarum virtutum exercitia fidei attribuit: unde, quot, inquit, qui per se vicerunt regna, fortitudinem proprium est, *operari sunt iustitiam, adepti sunt reprehensiones, iustitiae & spei:* præterea sacrificium Abel, obedienciam Abraham, ceterosque virtutum ibi recensuratum aeterni, fidei, tanquam universali, ceterisque imperanti attribuit: Atque hoc etiam sensu fidem iustificare dicimus, quia ad eam reliquarum virtutum actus referuntur, intelleximus quoque effectuum expurgat.

Propter peccata, cæcitatem omnes quasi inveniuntur, & involvimus spinis & tribulis errorum & falsitatem; unde ad tantam pervenimus miseriam, ut etiam ii, qui religione Christiani carent, eadem, quæ gentiles idololatriæ circa res agendas judicij inordinatione, & passionum affectione obtenebrentur. An aliquando inter Romanos tanta regnavit honorum ambitio, quantum modò inter Christianos? aut quis, à quibusdam ex ovi Christi, toto corde queruntur divitiae, & voluptates, quam olim ab Epicuri de gregi porci? quid dicemus? aut unde tantum populo Christiano malum? somno profundissimo lepulti sunt, passionum suarum phantasiæ dementati sunt, sub Dæmonis tyranni de factinat sunt: quas tres rationes, admirabilium deceptionum mundi deinceps hoc capite latius prosequemur; unde sit

CAPUT XIV.

De mundi fallacijs, & qualiter eas fides cor expurgando detegat ac dissipat.

Auct. 15. **S**anctus Petrus in Actibus Apostolorum, patens verbis, præclaros fidei effectus complectens, *Fidei (inquit) purificans corda eorum, egredianum aperient fidei prærogativam:* quantum enim bonum sit cordis puritas, ex verbis Domini Salvatoris aperie liquet, quibus eam inter præciatas enumerans beatitudines, ait: *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEVM videbant:* ipsa enim animam capacem reddit, ad summæ Divinitatis contemplationem sublimem, ac altissimam, quæ in hoc exilio peregrinantibus pertinet soler. Cordis porrò mundiciem operatur fides, errorum & affectuum, qui animam comaculant, evacuationem, idque tribus præstinent modis.

Primo: Purificat fides cor nostrum ab ignorantia & ruditate, ut depuratus intellectus, facilius possit ad rectum divinum cognitionem a surgere: nam quemadmodum latius supra est explicatum, sicut DEUS infinitè excedit omnem naturam creatam, ita quoque Dei cognitionem infinitè transcendit, & idcirco impura mentis censuræ humanæ rationis, non ob errorum corruptionem solum, sed insuper ob naturalem ad res divinas ineptiam, & terrenæ domus sua strictissimam unionem, ut ad rerum divinarum splendorum amplius caliger, quam oculus noctua ad Solem.

Naturale præterea est homini, nisi viderit, non credere, sed in omnibus fluctuare & dubitare, à qua etiam inconstantia, & mobilitate mirabiliter expurgat lucis supernaturalis fidei sublimitas, & certitudo, quæ intellectum à rebus his terrenis, & infinitis subtilizatum, elevat, & tanta

§. 1.
Cur ita in rerum iudicio homines decipiuntur?

PRIMA CAUSA.

Prima tam miserabilis Christianorum deceptionis causa est, profunda dormititia & vitiorum lethargus. Docet quotidiana experientia, homines inter dormiendum somniantes decipi: nam ut S. Augustinus tradit l. 12. super Genes. cap. 14. *Vera corpora esse arbitrantur, quorum similitudines in somnis videntur:* & S. Thomas probat, per ligamentum sensus, ligari iudicium intellectus: sic somniantes terribiliter quidem, sed vanè, ad folam rei imaginem exhorescunt, sic avarus thesauro in somnis invento sibi congratulatur, & nihil aliud posidet, quam propria imaginatio figura invicem sibi succedentia, quæ vana spe illudunt gaudem; nam cum prædominetur imaginatio, iudicatio rationis siffo, necessarium est omnia confundi, & delire, quemadmodum in amentibus manifestum est.

Imaginatio enim tunc suum necessarium exercet officium, id est, figuræ varias, & multiplices chimæras adeo ad vivum, ac si realiter adessent, repræsentant, & hoc fortasse intelligi voluit Aristoteles, dum dixit, imaginatio facit simul, quæ si non corrigitur à potentia aliqua superiori, manet homo illitus, & susmet apprehensionibus deceptus.

Quoniam porrò pacto somnians à vanis suis illusionibus excitabitur? illicescat necesse est lux

B 2. ratio-

Thom. à Iesu Oper. Tom. 2.

gamus. Sepissime eis
a vitorum voragine
à DEO Lur. quatenus
scintilla sub terra
exoritur intellectus
qua quasi ex gravi
fidei veritatis vixit
leui peccati fecundum
arum, preferentibus
quibus adjunguntur
e representatio, &
penitenti amplius
fundamentalis est, &
crecifici additum
structure celestium
à vinculis diabolorum
cedens, tandem si p
am gratie felicitate
est, mode catenato
DEUS in anima plus
int.

ernis mundi crevit
quod datur, erit: neq
uoque anima per pe
risque abyssum pe
rsum primum diez
mortua fidei cuncta
cencia candela digo
reditissima cuncta
divine uitiosi p
& congastrati
elata locerna ad ho
vine, ad quae cu
pe, contraria, &
demonstrari
demonstrari
lari peccati fidei
cum justitiam, pa
piles criticis pa
sse cognoscit; un
diz gratiam, &
aliter sperat: &
scientia, vero &
nam ad justificatio
nem, finit, summa
peccandi prop
mina elevat
it, & Sacramen
tum splendor, &
principium uita
rum actuosa
cur in Scriptur
attributum leg
iat, sed quæ, ut
mene salvi in
nis iustificationis
&c. ac pax, &
raxis, plenum

actio Fidelit
2.
cur in Scriptur
attributum leg
iat, sed quæ, ut
mene salvi in
nis iustificationis
&c. ac pax, &
raxis, plenum

No

rationis superior, quæ imaginationem corrigit, somniotum vanitatem manifestet & dissipet: unde videmus hominem expergesatum, rationis luce, antea simul cum sensibus sopita, evigilante, omnia tanquam vanitatem & mendaciam recipere, ac tandem reflexum supra seipsum perficere de rebus ferre iudicium.

Ita planè contingit peccatoribus in somno, & in somniis peccatorum volutatis; de quibus

Psal. 127. Regius Propheta: *Velut somnium surgentium Domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges.* Et alibi: *Dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.*

Quid etsi dormierunt somnum suum, nisi quod talis transgerint vitam, ut non vita, sed somnis dici debet? cùm vixerint sine vita, ligato

judice, lepula ratione, vanis rerum imaginibus decepti, & absorpti terrenarum voluptitatium, cùm

blando syrenum cantu consopiti, & quasi perpetuo peccatorum somno demersi. Eheu, quantum erit lamenti, & va, quando apertis rationis oculis verè, sed nimium ferò in medio te consipient horribilium cruciatuum inferni, & praeteritum, quas tolerabunt, extremis doloribus indicibiliter ululare incipient!

Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabis te Christu. Surge, & terris oculis considera totius mundana felicitatis fallaciam, nonne ei apprimè congituit, quod

Inquit Ieremia: Sicut somnias esuriens, & comedit, cùm autem expergesatus fuerit, vacua est anima eius; & sicut somnias sitiens, & bibit, & postquam fuerit expergesatus, lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est.

Quoties jaclat homo se divitem & opulentum, & congratulatur sibi reconditis bonis in annos plutinos; sed somnum solitum est & imago tenuissima, aut quid tandem est, cùm dicitur: *Stulte, hac nocte repetent animam tuam atque autem paras, cuius erunt?* Quoties trepidat timore, ubi non est timor ait exultat, cùm distictus divini judicii ensis super impia cervice pendat? quid est hoc aliud, nisi quid delusus vanisphantasmibus scœuli hujus, sub apparentia aliquius boni lucem fidei ligatam & emortuam jacte permittit.

Secunda causa, ab infirmitate corporali similitudine de sumpta. §. 2.

Nascitur etiam perversum & stultum hominis de rebus mundi hujus iudicium ex infirmitate, phrenesi, ac dementia quadam (spiritualiam sicut ex infirmitate corporali, & humorum intempérie, iudicium rationis corruptitur, ita quoque & multò amplius, vitiosis passionum affectibus, & inordinatarum affectionum intempérie, necesse est, rectum rationis iudicium confundiri, ac delire.

Medici discernendæ phrenesist causam obseruantur, num adhuc sinura & rectum, tum sensuum, tum rationis in verbis & factis appareat iudicium: si non, infallibiliter phreneticum pronuntiant, & ut tales arctè custodiendi demandant. Quo argumento se fundebat Magnus ille Philosophus Democritus, ut probaret Hippocrati, omnes homines esse ægrotos & stultos: quod ita vivaciter intellexit, ut semper ac continuò tota vita ridens, non aliter sibi representaret mundum, quam velut domicilium stultorum, & delitorum, quorum vita, gratiosa esset ad excitandam risum commedia. Quod

quidem Democrito tam extraordinarii risus causa: Heraclio è contra fuit continui planetus & lachrimarum; sicut cùm filius familiæ gravi morbo pericitatur, plorat Pater? Mater velut mærore & dementata contorque brachia, vellet crines: famuli, quos ægroti salvi, aut morte non attingit, intra se ægroti rident delicia, & insanos gestus: ita repræsentant mihi illi duo philosophi: unus quidem, tanquam fides hominum amicus, qui suorum infirmitate admodum contristetur, & doleat: Alter tanquam extraneus, qui à foris phreneticam hominum videntem stultitudinem, continuo p̄s admiratione cachinnum non valeat cohibere.

Apparet perspicue hæc stultitia, & excratabilis dementia, ex varietate & inconstanza iudiciorum, quibus mundani & peccatores, falsaque, secundum passionis & affectionis sue appetitum, res æstuant. Naturalisti philosophi in hoc convenient, quod, ut potenter cognitiva verum, & sanum, iudicium ferant, depositata esse debent, & nequaquam objecti sui qualitatibus infectæ, alioquin gravissime decipiendæ. Fingamus homines quatuor, potenter visivæ organum, verbigratia, humorem cristallinum habentes infestum: unum gutta sanguinea, alium colera, tertium phlegmate, ac quantum denique melancholia? apponatur illis pars pannū cærulei, ut ex vifo de colore dijudicent, continuo primus rubri coloris esse pronuntiet, alter flavi, tertius albi, ac quartus denique nigri: Similiter si lingua diversorum quatuor illis humanibus infeccerit, haustum aquæ possumus primus judicabit dulcem, secundus anarum, terius falso, & quartus acidum. Ecce, quanta iudiciorum in duabus ipsis potentij diversitas, & falsitas, cum nullus veram objecti sui, sed sua tantum infectionis attingat qualitatem? Idem omnino reperire est in interioribus animæ potentij, que secundum prædominarem viatum divertetur humorem, & variarum passionum imperium, in multiplicia ordinari jucunda turpissime labuntur: nam teste Aristot: quia quisque est, tales alios estimat. Avaritiam fletatem suam in divitijs collocat, superbus honorem, ut Idolum suum veneratur, voluptuosa deus venter est, & gloria in confusione ipso loco. Sed quid? oculos habent, & non vident, aut habent, & non audiunt; incrassatum enim & hebetatum est cor eorum, & interni animi liquor blanda mundi fraude infecti ac deceperunt, & inebriati Babylonicae inerteris auro portio, sed abominationibus pleno, pro bonitate amplectuntur umbram, pro felicitate miseriam, turbati enim & moti sunt, sicut ebrios & omnes sapientia eorum devorata est.

Tertia deceptionis mundanorum causa est Daemon. §. 3.

Qui veneficio, alicuius incantatoris facinus, habent oculos extimia palatia, prata, pomaria, aliquæ similia multa videat se arbitratur, & non est aliud, quam, quod ligatis oculis Daemon species istas, & imagines repræsentant, cum in rei veritate, nihil horum videant, multò porro subtilius in interioribus animæ sensibus rebus mundanarum dæmon depingit imagines, quas, licet tantummodo sint linearis superficies veri boni, ita tamen vivaciter & efficaciter impingit, ac repræsentat, ut veri boni felicitate relæta,

sias umbram (ut loquitur Plato) apprehendere videntur.

Hinc vivunt homines, sicut *equus & mulus*, quibus non est intellectus, ut apparet pro vero, pictum pro vivo, sine discretione amplectantur: sicut vitam hanc omnis felicitas expertem, boni apparentia delusus, ut inquit Propheta David: *In imagine pertransit homo, & totus infusus per mundus aliud nihil, quam imago aut pictura boni est, aut tragica representatio, qua distinguitur & occupantur mundani à præterita figura hujus mundi, ne attollerent oculos, ad vere beatitudinis lucem, & veris animam effundentes satiate bonis: Fascinatio enim rugatatur (ut inquit Sapiens), obscurat bona, & inconscientia concupiscentia transvertit sensum sine malitia.*

Ex omnibus ipsis capitibus & principiis falsa hominum de rebus opinio & estimatio, & ini- quam pondus profluit; nam ita sopiti, vitiati, corrupti, inebriati, incantati, exsecrati sunt terrenatum voluptatum veneno, sensus eorum, ut non sit, qui valeat reprobare malum, & eligeret bonum: & idcirco ita aperte omnes homines.

Psal. 61. nes mendaces appellat David: *Vani (inquit) filii hominum in statu, ut desipiant ipsi de vanitate in id ipsum.* Et alio loco:

Omnia homo mendax. Mendaces merito homines dixit in statu suis Spiritus sanctus, qui tam iniquo pondere, & statu utuntur dolosa, ut punctum honoris universo præpondereret cælo, & si momentaneam voluptatem in una, & cuncta emendationes vita pondera in altera posuerit bilancis parte, delendet cum suis amatoribus, voluptatis umbraticas instant, tam profunde, ut in inferno positos mortis eternam depauperat.

Fidei adversus prædicta collyrium. §. 4.

Verum non ista iniquitas statuta creaturas fuisse valde ponderare DEUS, sed in pondere Sanctuarum, quod est pondus fidei, verum & fideli. Hic appende caelitia & temporalia bona, & videbis unicum gratiam & caritatem gradum, aut optobrium Christi nomine toleratum, universi præponderare divitias, voluptatibus, honorebus.

Istud est infallibilis veritatis certissimum pre- sum, quod omnium artifex & Rex Christus Dominus doctrina & exemplo suo impoluit. Considerabat namque Dominus è celorum habitaculo forum, & nundinas hujus mundi, merca- tores & negotiatores eius, contractus futilis, & pretiosissimæ substantiaz pro rebus inutilibus & vanis stultam commutationem, & tactus dolore cordis, per Prophetam suum clamat: *Quare ap- pendit argentum non in panibus, & labore re- strum non in faturitate?*

Cumque non sufficerent voces multifaræ Prophetarum, novissime ipse DEI Filius in similitudinem hominum factus, & habitat inventus ut homo, in isto mundi foro visus, & cum hominibus conversatus, mercium istarum quisquias opere contentus, & sermone eorum uitatem aperiens, potentia & sapientia sua detexit, & perprupi fraudulentiam venditorum dæmonum, tamen cari mortem æternam vendendum, singulisque valoris imponens pretium, abrogato priori prorsus contrarium, quæ censebantur vilia sublimavit, ut nobilissima, & quæ pretiosa, ut vilissima, damnavit, ut latius sequentib[us] dicitur.

Iacob. à Iesu Oper. Tom. 2.

Unde adversus prædictas fascinationes, deliciae, phantasies, collyrium, & præstantissimum rémedium erit, ut lux ista fidei, & illuminatio vitæ doctrinæ, ac appreciationis JESU Christi fulgeat in cordibus nostris, quæ profunda penetrans, superficialiem rerum estimationem, sensumque phantasma corrigit.

Videmus enim somniantes mille intricatos impertinentiis, expergescatos luce rationis suis erroribus expediti, una nimis potentia interiori aliam illuminante, eodem etiam modo unum sensum ab alio corrigi, experientia docet: nam quedam camporum grama, virus minus arbitratus formosissima, quæ si appropinquans decerpferis, mox præfectore à te excussa abominaberis, tactu & odore visum contingentibus: Ita quoque necesse est peccatorem, jacente, ac e-mortuum fidei faciem attollere, ac vivificare, & cor suum, & phantasmatibus & erroribus illumine, & pollutum diligenter illustrare, ut tandem à somno mortis expergescatus, correctis & purificatis tam sensibus, quam iudicio rationis, antiquos dementes ita erroris penitus à te profligatos perhorrescat.

Simile quoddam accidere solet viatori nocte tenebroso ab itinere in avia aberranti, qui in antrum concedens obdormit, porro expergescatus Sole illuciente, proximum se repent hinc leonis aut basilici speluncæ, istinc altissimo præcipio, ut duabus distante passibus, & admirans non cessat signare se, & ad tam præsentium periculorum evanescere obstupescere.

Periculosis mulè jacent somno mortis seculpti peccatores, quando Sole fidei internam mentis aciem illustrante, novos spiritus oculos aperient, & se cernentes circuaque periculis constipatos, sat mirari non possunt, quomodo pro vita mortem, pro felicitate miseriam, pro bonis amplexatis sint mala, & pro malis abominationi bona. Ita illucescens aurora fidei, fulgentissima luce sua, mentis tenebras tranverberat, visum animæ sanat, oculorum cataractas, animi nimis passiones, & perturbationes dissolvit, sicque abandonata officium sibi proprium adimplens expurgat, & purificat corda mundanorum, ut intoxicate illa infestatione, & dæmoniacæ fascinatione ablata, infallibiliter judicet homo, & certissime discernat inter veritatem & mendacium, & vivas diaboli picturas, vacuasque felicitatis effigies, jam in veritate degens, veritate aperte cognoscat, & larvas fallitatis detrahens, nativam retinere dегет faciem.

Hæc omnia intellexi Propheta, cum dixit: *Inclusus autem in fide sua vivet.* Sicut enim peccator palpit somnis, nutritus figuris, & imaginibus sustentatur, vanitate peripheriorum mundi stultus, phantasmatibus, & apprehensionibus convivatur: Ita est contrario iustus alitus veritate, & relietæ superficiali rerum appetitâ, medulla impinguatur, & vera roboratur fidei substantia; idcirco enim fidem substantiam appellavit Apostolus, ut eam à transitoriarum rerum accidentibus, & umbris diserneret. Sic cut præterea ex falsa estimatione incident peccatores in deceptionem mortis, ita per vitale lucis fidei principium in veritatem vita aspirant justi.

* * *

B 3 CAP. XV.